

İnsani Gelişme Raporu (Human Development Report – HDR) 1990 yılından bu yana Birleşmiş Milletler Kalkınma Kurumu (UNDP) tarafından her yıl yayımlanmaktadır. UNDP hazırladığı söz konusu raporlarda; insani gelişme kavramını, kişi başı gelir hesaplarının ötesine giderek insan kaynaklarının gelişimini, insanı insan yapan özgürlük, kişilik gibi unsurları ve insanın temel gereksinimlerine ulaşma düzeyini bir arada değerlendirmekte ve böylece kalkınma içindeki insanın rolünü ele almaya çalışmaktadır.

GENDER INEQUALITY INDEX (GII) **CİNSİYET EŞİTSİZLİĞİ ENDEKSİ¹**

GII, UNDP'nin insani gelişme ölçütleri yönünden kadın ve erkek arasındaki eşitsizliği ölçmek için geliştirdiği bir endekstir. Endeks değeri hesaplanırken başlıca üç ölçüt esas alınmaktadır:

1. İşgücü piyasası (İşgücüne katılma oranı)
2. Yetkilendirme
 - a. Eğitime erişim
 - b. Parlamentoda temsil
3. Üretken sağlığı
 - a. Ergen doğurganlığı
 - b. Anne ölümü

HDR RAPOR TARİHİ	TÜRKİYE (GII sıralamada)	KAÇ ÜLKE / VERİSİ MEVCUT
2013	68	186/147
2011	77	187/146
2010	77	169/138
2009	70	182/156
2007-08	79	177/157
2006	71	177/136
2005	70	177/140
2004	70	177/144
2003	81	175/144
2002	71	173/146
2001	71	162/146
2000	69	174/143

¹ 2010 yılına kadar Gender Related Development Index (GDI) Cinsiyetle İlgili İnsani Gelişme Endeksi kullanılmış, 2010 yılı itibariyle GII'ya geçilmiştir.

GDI, UNDP'nin insani gelişme ölçütleri yönünden kadın ve erkek arasındaki eşitsizliği ölçmek için geliştirdiği bir endekstir. Endeks değeri hesaplanırken başlıca üç ölçüt esas alınmaktadır:

1. Ortalama yaşam beklentisi
2. Ortalama gelir düzeyi
3. Eğitim
 - a. Kadın ve erkek okuma-yazma oranı
 - b. Kadın ve erkek okullaşma oranı

HUMAN DEVELOPMENT INDEX (HDI)
İNSANİ GELİŞME ENDEKSİ

UNDP; insani gelişmeyi, sağlık ve eğitim gibi gelişmenin ekonomik olmayan göstergelerini de dikkate alarak HDI ile ölçmektedir.

1. Yaşam Standardı: Kişi başına düşen milli gelir
2. Eğitim Standardı:
 - a. Beklenen eğitim süresi
 - b. Ortalama eğitim süresi
3. Uzun ve Sağlıklı Yaşam Standardı: Doğumda beklenen yaşam süresi

HDR RAPOR TARİHİ	TÜRKİYE (HDI sıralamada)	KAÇ ÜLKE
2013	90	186
2011	92	187
2010	83	169
2009	79	182
2007-08	84	177
2006	92	177
2005	94	177
2004	88	177
2003	96	175
2002	85	173
2001	82	162
2000	85	174

TOPLUMSAL CİNSİYET UÇURUMU ENDEKSİ

Kadınların ilerlemesini ulusların gelişmesinin önemli bir stratejik boyutu olarak kabul eden Dünya Ekonomik Forumu (World Economic Forum), toplumsal cinsiyet eşitliğinin belli göstergelerini rekabet ölçümleri (measures of competitiveness) arasına katmıştır. İlki 2005'te yayımlanan Küresel Toplumsal Cinsiyet Uçurumu Raporlarından 2006 tarihli olanı, kadınlarla erkekler arasındaki eşitsizliğin derinliğini ölçmekte dört kritik alan belirlemiştir.

1. Eğitime erişim
2. Ekonomik hayata katılım ve fırsatlar
3. Sağlık ve Hayatta Kalma
4. Siyasal güçlenme (siyasal katılım) söz konusu bu dört kritik alandır.

Forum'un raporları pek çok ülkede yüksek eğitim görmüş kadınların erkekleri geride bıraktığı ya da Arap dünyasında genç kadınlar için okur yazarlık oranlarının son on yılda %50'den fazla arttığı gibi saptamalardan hareketle, iş aleminin bu geniş kadın birikiminden yararlanması gereksinimine vurgu yapmaktadır.

Aynı rapor, eğitime erişim kategorisinde, kadınlarla erkekler arasındaki farkı, ilk, orta ve yükseköğretimdeki kadın/erkek oranlarıyla belirlemektedir. Herhangi bir ülkenin uzun vadede kadınlarla erkeklere eşit olarak eğitim verme yeteneği ise kadın ve erkek okuryazarlığının orantılandırılmasıyla hesaplanmaktadır.

WEF RAPOR TARİHİ	TÜRKİYE (GGI sıralamada)	KAÇ ÜLKE
2013	120	136
2012	124	135
2011	122	135
2010	126	134
2009	129	134
2008	123	130
2007	121	128
2006	105	115

Eğitime Erişim Sıralaması

WEF RAPOR TARİHİ	TÜRKİYE	KAÇ ÜLKE
2013	104	136
2012	108	135
2011	106	135
2010	109	134
2009	110	134
2008	108	130
2007	110	128
2006	92	115

Okur - Yazarlık (Literacy)

WEF RAPOR TARİHİ	Sıralamada	Okur - Yazarlık Oranı (%)	
	TÜRKİYE	KADIN	ERKEK
2013	96	90	98
2012	105	85	96
2011	104	85	96
2010	106	81	96
2009	106	80	96
2008	103	81	96
2007	99	80	95
2006		98	98